

Motion till riksdagen

1988/89:K215

av Allan Ekström (m)

Lagprövning

Frågan om lagprövning och om inrättande av författningsdomstol har tilldragit sig ett alltmer ökande intresse.

Förespråkarna av en författningsdomstol synes utgå från att domstolen i huvudsak icke skulle ha andra uppgifter i normprövningshänseende än dem som i dag tillkommer domstolar och förvaltningsmyndigheter i allmänhet; SOU 1987:6, Folkstyrelsens villkor s. 257. Det ligger därför nära till hands att ställa frågan vilka *befogenheter* författningsdomstolen skulle ha, om dagens rättsläge bildar utgångspunkten.

Villkoren för lagprövning framgår av 11 kap. 14 § regeringsformen (RF), som lyder:

Finner domstol eller annat offentligt organ att en föreskrift står i strid med bestämmelse i grundlag eller annan överordnad författning eller att stadgad ordning i något väsentligt hänseende har åsidosatts vid dess tillkomst, får föreskriften icke tillämpas. Har riksdagen eller regeringen beslutat föreskriften, skall tillämpning dock underlåtas om felet är uppenbart.

Som framgår är principiellt avgörande att en norm av lägre dignitet står i strid med en norm av högre statsrättslig dignitet. Det skall med andra ord, naturligt nog, råda *harmoni* i rättssystemet.

Från denna grundprincip om harmoni görs dock undantag för det fall att den ifrågasatta normen beslutats av riksdagen eller regeringen. I så fall skall ett "större mått" av fel godtagas än om normen utfärdats av lägre myndighet, vilket följer av begreppet "uppenbart". Riktigheten av denna ordning har med fog ifrågasatts av bland andra Svea Hovrätt: remissammanställningen över anmärkta betänkande s. 209.

Hovrätten uttalar först att lagprövning innebär en kontroll av att den politiska makten utövas av de organ som fått den sig anförtrodd och av att den utövas på ett korrekt sätt, "under lagarna" som det heter i 1 kap. 1 § tredje stycket RF. Det praktiska fallet är – fortsätter hovrätten – att regeringen eller någon underordnad myndighet råkat utfärda en föreskrift som strider mot vanlig lag. I sådant fall kan lagprövningen sägas utgöra ett skydd för riksdagens lagstiftningsmakt. Om det i stället skulle vara fråga om konflikt mellan vanlig lag och grundlag utgör lagprövningen enligt hovrätten på motsvarande sätt skydd för den i 1 kap. 1 § första stycket RF fastslagna folksuveräniteten.

Vad sålunda anförts leder enligt hovrätten till den slutsatsen att det är principiellt felaktigt att inskränka normprövningsrätten till att avse endast uppenbara fel.

Betydelsen av en författningsdomstol beror självfallet av de befogenheter.
den kompetens, som domstolen utrustas med.

Mot. 1988/89
K215

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställer jag
att riksdagen beslutar att slopa begreppet "uppenbart" i 11 kap.
14 § regeringsformen.

Stockholm den 17 januari 1989

Allan Ekström (m)